[0100] FORFIERE, FORFIERJE

Bij Gysb. Japicx, I, 249,154 lezen we: "fen lijen alle heel *forfierd,* helle her stemme op to dock kleyen: „Wrede Paris, het ljeafde mecket jo jin jon Enone soo wread?" en I, 135,19: "O doz fen God, trog suwne' op suwn' *forfiere* Hab ick my ijpen-hertig ijpenbiere".

In de eerstgenoemde plaats hebben we, blijkens het partic. praet. *forfierd,* te doen met het gewone verbum *forfiere (*= vervoeren), afgeleid van *fiere* (Ofri. *fêra,* Oe. *fêran*, Ohd. *fuoren*, Os. *fôrian,* Ned. *voeren*), het causatief van 't Ofri. *fara. Forfierd* heeft hier de figuurlijke zin van: buiten zichzelf geraakt, overmeesterd.

In de tweede van de bovenaangehaalde plaatsen is *forfiere* het partic praet van *forfierje* in de zin van *verwijderen.*

E. Epkema heeft in zijn *Wdb. op Gysb. Japicx,* blz. 131, deze beide verba gescheiden gehouden, omdat hij 't laatstgenoemde werkwoord (dat hij ten onrechte ook als "*forfieren"* opgeeft) beschouwt als een denominatief, afgeleid van 't adjectief (adverb.) *fier* (= *ver*). Dr. W.L. Brandsma brengt in zijn dissertatie, *Het werkwoord bij Gysb. Japicx,* blz. 74, beide woorden onder één lemma; hij beschouwt ze dus als één.

De opvatting van Epkema is m.i. de juiste. De betekenis *verwijderen* die *forfierje* hier heeft ("fen God "*forfiere*") zegt duidelijk, dat het verbum op dezelfde wijze gevormd is van 't adjectief als het Nederlands *verwijderen* van *wijd*(er), in de zin van *ver,* een betekenis die het in de oudere taal had en in verschillende dialekten nog heeft.

Als Nederl. parallel van dit *forfierje* wijst Epkema terecht op 't verbum *ververren,* eveneens in de zin van *verwijderen,* bij D.R. Camphuysen b.v. in *psalm* 3 vs. 2 (ed. 1650): '"Wat maeckt my al party (= vijand) In mijns gelucks *ververren*"; en *psalm* 44 vs. 13 "Ach! wilt u eeuw'lyk niet *ververren*" (= ver van mij houden). Deze afleiding van 't adjectief *ver* heeft niet alleen als parallel de frequentatiefvorm *verwijderen,* maar in't oudere Nederlands ook het, rechtstreeks van *wijd* (= *ver)* gevormde, denominatief *verwijden* b.v. bij J. Westerbaen, *Gedichten*, II, 107'. "Hoe men gelijcker sy den Heer, die men belijdt (Maer) hoe men verder van malkandren zy *verwijdt*" (= verwijderd). Dit *verwiden* komt reeds in 't Mnl. voor in de enigszins gewijzigde betekenis van *uitstellen*, *verschuiven:* het *Mnl. Wdb.* haalt uit *Brieven m.h. Kwart. van Veluwen,* no. 7321 aan; "Hetwelcke tot noch toe is *verwijdet* ende verbleven".

In dit verband is ook nog te vergelijken het Hd. *entfernen,* denomi-

natief van ‘t adjectief *fern*.

Op grond van ‘t bovenstaande kunnen we concluderen, dat Gysb. Japicx niet alleen een verbum *forfiere* kent, maar ook een denominatief *forfierje*.

Chr. Stapelkamp.